

2019-05-21

TJÄNSTESKRIVELSE
KFKS 2019/509

Kommunstyrelsen

En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan (SOU 2019:6)

Yttrande över betänkandet

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen antar yttrande över betänkandet, *En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan (SOU 2019:6)*, enligt bilaga 1 till tjänsteskrivelsen daterad den 21 maj 2019.

Sammanfattning

Regeringen beslutade den 27 april 2017 att tillsätta utredningen Styrning för starka och ansvarsfulla lärosäten, dir 2017:46. Nacka kommun är inte remissinstans, men eftersom Nacka har arbetat för en universitetsetablering sedan 2014 och verkar för en utveckling av universitetens samverkan med kommunen är detta en angelägen fråga för kommunen och därför finns det skäl för kommunen att yttra sig över betänkandet. Nacka kommun och Vercity har profilerat sig som ett neutralt sammanhang där utbildningsanordnare, företag och andra arbetsgivare kan mötas på lika villkor för att skapa ett gemensamt värde. Samverkan är en av de frågor som berörs i utredningen.

I likhet med Sveriges kommuner och landstings (SKL) anser Nacka kommun att samverkan mellan högskolan, andra utbildningsaktörer och övriga samhället är viktigt för att hantera framtida kompetensförsörjning. Nacka kommun anför dessutom tre huvudpunkter som berör betänkandets kapitel sju *Samverkan och samhällspåverkan*. De huvudpunkter som Nacka kommun anför är:

- 1) Samspel mellan utbildningsformer
- 2) Samverkanskompetens genom Internationella universitetsetableringar
- 3) Samverkan kring lärarutbildningar

I övrigt tillstyrker Nacka kommun SKLs yttrande över slutbetänkandet, se bilaga 2. SKL tar i sitt yttrande upp de delar av betänkandet som behandlar högskolans roll i och samverkan med samhället; den högre utbildningens betydelse för samhällets långsiktiga

kompetensförsörjning och utvecklingen och användningen av kunskap av relevans för samhället i stort.

Ärendet

Regeringen beslutade den 27 april 2017 att tillsätta utredningen Styrning för starka och ansvarsfulla lärosäten, dir 2017:46. Utredaren ska göra en samlad översyn av universitetens och högskolornas styrning, inklusive resurstilldelning. Slutbetänkandet ska nu remissbehandlas. Nacka kommun är inte remissinstans, men eftersom Nacka har arbetat för en universitetsetablering sedan 2014 och verkar för en utveckling av universitetens samverkan med kommunen är detta en angelägen fråga för kommunen och därför finns det skäl för kommunen att yttra sig över betänkandet.

Styr och resursutredningens uppdrag

Syftet är att utveckla styrningen så att den effektivt och ändamålsenligt stöder målet att Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en ledande kunskapsnation, där högkvalitativ forskning, högre utbildning och innovation leder till samhällets utveckling och välfärd, näringslivets konkurrenskraft och svarar mot de samhällsutmaningar vi står inför, både i Sverige och globalt. Styrningen behöver utvecklas för att ge universitet och högskolor goda förutsättningar att kunna bedriva långsiktig verksamhet. Utredaren ska bl.a. föreslå ett styr- och resurstilldelningssystem som stöder universitet och högskolor och ger dem incitament att utveckla verksamheten kring bland annat samverkan och kompetensförsörjning.

Förslag och bedömningar

I förslaget till remissvar betonas ett starkt lösningsfokus. Nacka kommun tillhör inte de traditionella aktörerna i högskolefrågor, men har erfarenhet av att testa och utmana tillsynes låsta system. Genom att inte endast beskriva problem och utmaningar i styrningen av högskolan utan att erbjuda pilotverksamhet för att testa utmaningarna tillsammans visar Nacka kommun att vi är en aktör som vill bidra till en mer välfungerande högskola.

Förslaget att tillstyrka SKLs remissvar grundar sig i den tonvikt SKL lägger på vikten av samverkan mellan olika delar av utbildningssystemet, vikten av samverkan kring praktikplatser (VFU) samt att SKL avstyrker förslag som leder bort från interdepartemental samverkan och samverkan mellan regioner och högskolor. Sammantaget representerar SKLs remissvar ett klokt helhetsperspektiv som utgår från vikten av en god kompetensförsörjning.

Nedan beskrivs de huvudpunkter som Nacka kommun valt att lyfta särskilt samt de förslag som SKL valt att yttra sig över och som Nacka kommun tillstyrker.

Nacka kommuns förslag

- Nacka kommun vill särskilt understryka SKL:s identifierade behov av att i en fortsatt beredning av frågorna kring samverkan och kompetensförsörjning behövs en fördjupad analys av universitet och högskolor som en del av utbildningssystemet

i relation till andra utbildningsformer som t.ex. yrkeshögskola. Nacka kommun föreslår att en pilot för att testa olika former av samverkan mellan utbildningsformer initieras.

- Nacka kommun har tidigare lyft frågan kring utländska universitets möjlighet att etablera sig i Sverige. Utländska universitet och högskolor lyckas i många fall bättre med samverkan med arbetsgivare och andra samhällsaktörer. Genom att se över möjligheterna för internationella aktörer att etablera sig i Sverige kan kunskap och erfarenhet kring samverkan också tillföras det svenska utbildningssystemet. Nacka kommun föreslår att regelverket för internationella universitet som vill etablera sig i Sverige ses över.
- Nacka kommun har ett särskilt intresse av att det finns en välfungerande samverkan mellan oss som huvudman och kvalitetsgranskare av förskolor och skolor och de högskolor och universitet som erbjuder lärarutbildning. Idag finns det kunskapsluckor hos nyutexaminerade lärare. En orsak till det är en bristande samverkan mellan arbetsgivare kring vilken vardag en lärare möter och vilka kunskaper och färdigheter som krävs för att hantera den och bidra till en utbildning av god kvalitet. Nacka kommun föreslår att en pilotverksamhet med utvalda huvudmän och lärarutbildningar i Sverige får i uppdrag att tillsammans med internationella lärarutbildningar testa nya former för samverkan i syfte att uppdatera utbildningarnas innehåll.

SKLs förslag

SKL anser att vissa av betänkandets förslag innebär att en grund läggs för en positiv förnyelse av lärosätena, högre utbildning och forskning. Det finns ett antal förslag som enligt förbundet kan genomföras fristående från övriga förslag i betänkandet. Det är:

- förslaget att återreglera i lag att lärosäten har ett ansvar för att tillgodose behovet av yrkesverksammas fort- och vidareutbildning;
- att i författningstext skriva att utbildningsutbudet vid universitet och högskolor ska utformas med hänsyn till kunskapsutvecklingen och svara mot studenternas efterfrågan samt arbetslivets och samhällets behov;
- att en tydligare formulering av lärosätenas uppdrag att samverka med det omgivande samhället införs i högskolelagen
- att regeringen ska styra omfattningen av utbildningsutbud genom mål för antal examina inom reglerade yrken inom utbildningssektorn samt hälso- och sjukvården;
- att denna styrning inte behöver begränsas till legitimationsyrken utan utsträckas till samtliga utbildningar där lagstiftade utbildningskrav påverkar yrkesutövningen
- att Universitetskanslersämbetet (UKÄ) skyndsamt ska ges i uppdrag att föreslå de förändringar av regelverket som krävs för att (två eller flera) lärosäten ska kunna erbjuda utbildningar i samverkan med varandra

- att lärosäten ska kunna få gemensamma examenstillstånd och examenstillstånd som bygger på överenskommelser om att annat lärosäte bidrar med nödvändig kompetens
- att en översyn görs av den statliga externa forskningsfinansieringens struktur och organisering
- att basera forsknings- och innovationspolitiska propositioner på löpande inhämtade kunskapsunderlag och inrätta en oberoende analysfunktion med bred samhällsrepresentation som ska ta fram dessa underlag.

SKL avstyrker:

- förslaget att ta bort det ekonomiska incitament till samverkan med det omgivande samhället som idag finns i resursfördelningssystemet;
- att utan fortsatt och fördjupad beredning av frågorna lägga ett stort antal nya eller utökade uppdrag på UKÄ
- att UKÄ som enda myndighet, utan samråd med kommuner och regioner, ska ta fram beräkningar för kostnader för vissa utpekade utbildningar
- att utan en övergripande interdepartemental samordning inrätta flera analysfunktioner och –organ som i något avseende inriktas på utbildnings- och kompetensförsörjningsfrågor;
- förslaget att omfördela medel från de statliga externa forskningsfinansiärerna VR, Forte, Formas och Vinnova med flera direkt till ett sammanhållet lärosätessanslags ram för forskning, i synnerhet om detta baseras på historiska meriter avseende medelstildelning från externa finansiärer.

SKL anser också:

- att regeringen inom det nuvarande styrsystemet via regleringsbrev bör ålägga lärosätena att samråda med regionalt utvecklingsansvariga organ och andra relevanta regionala aktörer avseende behovet av kompetens på den regionala arbetsmarknaden.
- att en översyn behövs av dagens ersättningsnivåer och en fördjupad diskussion föras om möjliga finansierings- och avtalsformer för verksamhetsintegrerat lärande, verksamhetsförlagd utbildning och verksamhetsnära forskning både inom hälso- och sjukvårdssektorn och inom skola och utbildningssektorn.

SKL anser att inför en fortsatt beredning av frågorna behövs en fördjupad analys av högskolans uppdrag satt i relation till vissa, givna förutsättningar för dess verksamhet. Det gäller:

- avsaknaden i föreliggande betänkande av en demografisk analys vilket torde vara en första förutsättning för att diskutera lärosätenas långsiktiga uppdrag, och vilka förändringstryck som berör universitets- och högskolesektorn i stort;
- universitet och högskolor som en del av utbildningssystemet i relation till andra utbildningsformer som t.ex. yrkeshögskola;

- lärosätenas nuvarande förmåga att möta de specifika behov som finns i arbetslivet avseende utbildningarnas dimensionering och innehåll;
- förutsättningarna för verksamhetsförlagd utbildning (VFU) och liknande former av lärande i arbetslivet där kommuner och regioner är utbildningsanordnare;
- finansieringen av sådana moment inom högre utbildning där kommuner och regioner är utbildningsanordnare;
- betydelsen av att stärka behovsbaserad kunskapsutveckling, forskning och innovation;
- hur sammansättningen av lärosätenas styrelser ska garantera plats för representanter för det omgivande samhället och allmänna samhällsintressen.

Ekonomiska konsekvenser

Förslagen medför inga direkta ekonomiska konsekvenser. Om förslagen som Nacka kommun anför som möjliga lösningar bör de finansieras inom ramen för innovations- och utvecklingsprojekt med stöd från exempelvis Vinnova eller Tillväxtverket.

Konsekvenser för barn

Förslagen medför inga direkta konsekvenser för barn.

Bilagor

1. Förslag till yttrande över betänkandet En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan (SOU 2019:6)
2. Sveriges kommuner och Landstings yttrande över betänkandet En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan (SOU 2019:6) diarienummer 19/00405.
3. Utdrag ur SOU 2019:6 *En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan* – Sammanfattningen. För fullständigt betänkande se;
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2019/02/sou-20196/>

Klara Palmberg Broryd
Biträdande stadsdirektör

Hanna Elving
Förändringsledare
Förnyelseenheten